

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analytical Method) โดยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ช่วง โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

ช่วงที่ 1 การสำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านเอกสาร(Document Research) มีขั้นตอนดังนี้

1.1 กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ ซึ่งประกอบไปด้วยเอกสารต่างๆ เช่น เอกสาร ระเบียบคำสั่งต่างๆ แบบสำรวจข้อมูลจากหน่วยงาน การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ แบบสอบถาม ประชาชน และการประชุมสนทนากลุ่ม

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรการ นโยบาย และองค์การที่เกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาเสพติดในประเทศ จากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง และห้องสมุดของสถาบันการศึกษา ต่างๆ อาทิ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานโครงการ ในพระราชดำริ และจากห้องสมุดสถาบันการศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นต้น

1.3 ศึกษาสถานการณ์และปัญหาเสพติดของประเทศ โดยการค้นคว้าจากตำราเอกสาร วารสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ทั้งที่เป็นของไทยและต่างประเทศ

1.4 ศึกษา นโยบายและแผนงานทางด้านยาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ช่วงที่ 2 การระดมความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบ ในเรื่อง การป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 การกำหนดแหล่งข้อมูลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง โดยยึดหลักการกระจายกลุ่มตัวอย่างที่ ทั่วถึง ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ระดับหน่วยงาน ได้แก่ หน่วยงานส่วนราชการระดับกระทรวง กรม องค์กร และสถาบันที่ เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ระดับจังหวัด ได้แก่ หน่วยงานที่ดำเนินงาน ประกอบด้วยจังหวัดที่เป็นตัวแทนภาค

ระดับกลุ่มและองค์กรประชาชน ประกอบด้วยประชาชนที่เป็นตัวแทนกลุ่มในพื้นที่

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- ระดับหน่วยงาน รวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Dept Interview) สำหรับผู้บริหารนโยบาย และจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มผู้นำนโยบายไป ปฏิบัติในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

- ระดับจังหวัด รวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Dept Interview) สำหรับผู้บริหารนโยบาย และจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มผู้ชำนาญการไปปฏิบัติ ในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยจะต้องจัดทำทั้งหมด 8 จังหวัด

- ระดับโครงการที่เกิดขึ้นภายในชุมชน/หมู่บ้าน รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มในระดับเครือข่ายองค์กรชุมชนภายในชุมชน/หมู่บ้าน

ช่วงที่ 3 ช่วงการประมวลผลการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

3.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาแยกเป็นนโยบาย มาตรการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้แนวคิดทางสังคมวิทยาและอาชญาวิทยาเชิงบูรณาการมาใช้ในการวิเคราะห์

3.2 สัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ในระดับประเทศ เพื่อที่จะนำผลของการศึกษาเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ให้ข้อมูล นักวิชาการ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

3.3 ประมวลภาพรวมและสาระสำคัญของนโยบาย มาตรการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด และเขียนข้อเสนอ ขอบเขต แนวทางในการจัดการและพัฒนานโยบายการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทยต่อไป โดยจะประกอบด้วย

- ปัจจัยและสถานการณ์ปัญหา
- แนวนโยบาย และมาตรการ
- กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการมาตรการ นโยบาย และองค์กร
- แนวทางการประยุกต์ใช้ผลการวิจัย
- แนวทางการติดตามประเมินการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

3.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นมาตรการสิ่งที่รัฐได้อนุมัติให้ หน่วยงานต่างๆ อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) สำนักงานประสานและสนับสนุนภาคประชาชน (สสช.) องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรศาสนา องค์กรบริหารส่วนตำบล มูลนิธิ สมาคม และเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนที่มีบทบาทในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของประชากรในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) แบบสอบถาม และแบบประกอบการสนทนากลุ่ม

3.4 วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

- ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์และตีความ
- ใช้วิธีการเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละเพื่ออธิบายลักษณะ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อจัดลำดับ (Rank) ความสำคัญของข้อมูล

3.5 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้กรอบทฤษฎีทางสังคมศาสตร์และอาชญาวิทยาเชิงบูรณาการเป็นหลักในการศึกษา เนื่องจากมีความครอบคลุมกระบวนการต่างๆ เริ่มตั้งแต่การบัญญัติกฎหมาย การละเมิดกฎหมายและการตอบโต้การละเมิดกฎหมาย กระบวนการทั้งสามนี้ต่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อีกทั้งแนวความคิดทางสังคมศาสตร์และอาชญาวิทยาเชิงบูรณาการได้รับการพัฒนาและถ่ายทอดไม่เพียงแต่ในกลุ่มนักวิชาการ นักปฏิบัติการ และนิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ แต่ยังได้เผยแพร่สู่ประชาชนโดยทั่วไปด้วย ในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำ แนวคิดทางสังคมศาสตร์และอาชญาวิทยาเชิงบูรณาการมาวิเคราะห์โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **แนวคิดปรัชญาอาชญาดั้งเดิม (Classical Criminology)** มีความเชื่อว่า (Beccaria, 1967; Bentham, 1962) มนุษย์ทุกคนเป็นผู้กำหนดการกระทำของตนเอง ด้วยเจตจำนงอิสระ (Free will) ใช้เหตุผลของตนเองว่าจะทำหรือไม่ทำอะไร ซึ่งคนจะแสวงหาความสุขให้ตนเอง หลีกเลียงความเจ็บปวด (Avoid Pain and Seek Pleasure) ให้มีความสำคัญกับตัวบทกฎหมายที่จะต้องเป็นกฎหมายที่ดี บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ระบุถึงบทลงโทษที่แน่นอนและยังต้องบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วแน่นอนเหมาะสมกับความผิด การลงโทษผู้กระทำผิดจึงมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการยับยั้งผู้กระทำผิด ตลอดจนบุคคลทั่วไปไม่ให้ยึดถือพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนานั้นเป็นเยี่ยงอย่างและเพื่อชดใช้หนี้กรรมแก่สังคม

2. **แนวคิดปรัชญาอาชญาเชิงวิทยาศาสตร์ (Positive Criminology)** (Lombroso; 1876; Ferri, 1895; Tarde, 1972; Durkheim, 1952) ได้พยายามนำ “หลักสาเหตุนำมาซึ่งผล” (Determinism) เข้าหักล้างและแทนที่ “หลักเจตจำนงอิสระ” (Free will) ของนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม มนุษย์ในแง่ปรัชญาวิทยาศาสตร์อยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อม ขาดอิสระเสรีภาพในการกำหนดทางเลือกมนุษย์ละเมิดกฎหมายเพราะอิทธิพลของสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางชีวภาค จิตภาค และทางสังคม นักอาชญาวิทยาได้พยายามชี้ให้เห็นว่าผู้กระทำผิดหรืออาชญากรคือผู้ป่วย การลงโทษและความรับผิดชอบทางศีลธรรมควรถูกแทนที่ด้วยการบำบัดรักษาและฟื้นฟูบุคลิกภาพ

3. **แนวคิดปรัชญาอาชญาวิทยาป้องกันสังคม (Social defense of Criminology)** เป็นแนวคิดที่บูรณาการทั้งแนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาดั้งเดิม และอาชญาวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกัน รวมถึงการค้นคว้าวิจัย ซึ่งแนวคิดนี้มองว่า บุคคลมีอิสระทางความคิดภายใต้ขอบเขตของสภาพแวดล้อม

กฎหมายป้องกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องคงไว้ อาชญากรรมต้องได้รับการกำหนดนิยามตามหลักนิติ-สังคมศาสตร์ การค้นคว้าวิจัยต้องอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยคำนึงถึงค่านิยม กฎหมายอาญาควรได้รับการพิจารณาแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ เป้าประสงค์ของแนวคิดนี้คือ การป้องกันสังคม และการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด

3.6 นิยามคำย่อ

ในการศึกษาครั้งนี้ มีอักษรย่อของหน่วยงานราชการค่อนข้างมาก เพื่อให้เกิดความสะดวกในการอ่าน จึงขออธิบายคำย่อต่างๆ ไว้ดังต่อไปนี้

- 1) ชรบ. ย่อมาจาก ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน
- 2) ตชด. ย่อมาจาก ตำรวจตระเวนชายแดน
- 3) ปลัดอบต. ย่อมาจาก ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) ป.ป.ส. ย่อมาจาก สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- 5) ผอ.ศตส.อ. ย่อมาจาก ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ

ระดับอำเภอ

- 6) พ.ต.ท. ย่อมาจาก พันตำรวจโท
- 7) พ.ร.บ. ย่อมาจาก พระราชบัญญัติ
- 8) ศตส. ย่อมาจาก ศูนย์อำนวยการเพื่อเอาชนะยาเสพติด
- 9) ศตส.ระดับชาติ ย่อมาจาก ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับชาติ
- 10) ศตส.จ. ย่อมาจาก ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ระดับจังหวัด
- 11) ศตส.อ. ย่อมาจาก ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ระดับอำเภอ
- 12) ศตส.มท. ย่อมาจาก ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกระทรวงมหาดไทย
- 13) ศอ.บต. ย่อมาจาก ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (The Southern Border

Province Administration Center-SBPAC)

- 14) สภ. ย่อมาจาก สถานีตำรวจภูธร
- 15) สอ. ย่อมาจาก สถานีอนามัย
- 16) สสจ. ย่อมาจาก สาธารณสุขจังหวัด
- 17) สสอ. ย่อมาจาก สาธารณสุขอำเภอ
- 18) สสช. ย่อมาจาก สำนักงานประสานและสนับสนุนภาคประชาชน
- 19) อบจ. ย่อมาจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 20) อบต. ย่อมาจาก องค์การบริหารส่วนตำบล
- 21) อมถ. ย่อมาจาก ชุดอาสาสมัครพิทักษ์ถิ่น
- 22) อสม. ย่อมาจาก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- 23) อส. ย่อมาจาก อาสารักษาดินแดน

- 24) อช. ย่อมาจาก อาสาพัฒนาชุมชน
- 25) มาตรฐาน ISO ย่อมาจาก International Standardization and Organization (ISO) หรือ องค์การมาตรฐานสากล หรือ องค์การระหว่างประเทศด้วยการมาตรฐาน
- 26) NGO, ย่อมาจาก Non Governmental Organization (NGO,) หรือ องค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.)
- 27) Re x-ray หมายถึง การตรวจสอบซ้ำ
- 28) Road Map ย่อมาจาก โครงการจัดทำแผนที่เดินทาง

Prince of Songkla University
Pattani Campus